

Motion till riksdagen 2020/21:4001

av **Emil Källström och Lars Thomsson (båda C)**

med anledning av skr. 2020/21:145 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 2020

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen om ändring av utgiftstaket och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksrevisionen konstaterar i sin granskning att flertalet avvikelser från det finanspolitiska ramverket kan motiveras med den krishantering som varit en nödvändig följd i hanteringen av den pågående covid-19-pandemins effekter. Samtidigt riktas kritik mot bl.a. utgiftstakets nivåer för 2021 och 2022. Utgiftstaket är en viktig restriktion för de årliga budgetbesluten eftersom taket sätter en gräns för storleken på reformerna på budgetens utgiftssida eller anger storleken på besparingsbehovet om taket riskerar att överskridas. Sammantaget visar rapporten att den unika situationen för svensk ekonomi tillfälligt har motiverat extraordinära avvikelser.

Det som har gjort att Sverige kunnat agera resolut och kraftfullt beror till stor del på Sveriges goda ekonomi och starka statsfinanser. 1990-talets budgetsanering och moderniseringen av Riksbanken har spelat en fundamental roll, liksom alliansregeringarnas arbetslinje med fokus på jobb och företagande. Ett grundfundament har varit det finanspolitiska ramverket, med den ordnade och strama budgetprocessen.

Budgetprocessen vilar på dessa enkla principer:

- När riksdagen röstar om statsbudgeten fattas beslut om inkomster och utgifter i ett klubbslag. Det förhindrar att löst sammansatta majoriteter röstar för ständigt ökade underskott genom dyra reformer eller låga skatter.

- I riksdagen ställs helheter mot helheter. Oppositionspartierna kan inte vara för eller emot vissa utgifter eller vissa inkomster, utan presenterar fullt finansierade helheter som alternativ till budgetpropositionen.

Centerpartiet kan konstatera att vi har sett en olycklig praxisförskjutning gällande budgetprocessen. Socialdemokraternas utbrytning av brytpunkten för den statliga inkomstskatten 2013 var på många sätt startskottet. Strax innan coronakrisen gick Moderaterna i bräsch för att urholka ramverket genom att anta en extra ändringsbudget, vilket i efterhand fått skarp kritik från bl.a. Finanspolitiska rådet. Under våren har ett flertal av riksdagens fackutskott behandlat utskottsinitiativ som varit kraftigt budgetpåverkande. I februari 2021 enades en majoritet i Finansutskottet bestående av Moderaterna, Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna om ett ofinansierat budgettillskott till äldreomsorgen på 4,35 miljarder för 2021. För 2022 och 2023 medför tillskottet ytterligare utgifter på 3,9 miljarder kronor årligen, vilket även låser fast utgifter i kommande budgetar. Detta är utöver liggande budget.

Samtidigt som praxis bryts står Sverige inför en rad ekonomiska utmaningar: en åldrande befolkning, investeringsbehov i både infrastruktur och rättsväsende samt en på kort tid kraftigt expanderad statskuld som måste betalas tillbaka. Till det ska läggas att vi efter coronakrisen behöver återstarta ekonomin och näringslivet med stimulanser.

Kombinationen av många vällovliga syften som kräver utgifter och investeringar förenat med en uppluckring av respekten för ordning och reda i ekonomin är farlig. Det banar vägen för ständigt ökade utgifter och en skenande statskuld. Den läxan lärde sig Sverige dyrköpt under 1990-talskrisen. Nu får vi inte glömma gamla sanningar. Riksrevisionens rapport är ett viktigt bidrag i det fortsatta arbetet med att vårda och utveckla det finanspolitiska ramverket.

Centerpartiet vill se att regeringen snarast återkommer med förslag som tar sikte på att dels förstärka budgetprocessen, dels skärpa lagstiftningen för ändring av utgiftstaket.

Förstärk budgetprocessen. Vår nuvarande ordning för beslut om statsbudget bygger på lika delar lagstiftning och praxis. I och med det politiska klimat som växt fram behöver praxis fastställas i lag på ett antal områden. Ofinansierade extra ändringsbudgetar, anslagshöjningar och skattesänkningar utan ordentlig beredning bör uttryckligen förbjudas, liksom budgetdrivande utskottsinitiativ. För att riksdagen i undantagsfall ska få anta sådana bör synnerliga skäl föreligga, och finansutskottet bör bereda förslagen. Riksdagen bör dessutom åläggas att åberopa särskilda skäl för att kunna anta finansierade extra ändringsbudgetar, precis som regeringen. Den parlamentariska kommittén som hade i uppdrag att ta fram förslag för en tydligare budgetprocess föreslog detta i betänkandet En sammanhållen budgetprocess (SOU 2017:78), vilken är en god grund för fortsatt arbete.

Skarp lagstiftningen för ändring av utgiftstaket. Regeringen föreslår ett utgiftstak i budgetpropositionen för budgetåret och en prognos för de kommande två åren. Efter att riksdagen klubbat utgiftstaket finns det dock inga formella hinder för att upprepade gånger ändra på utgiftstaket. Eftersom utgiftstaket är det främsta skyddet mot en alltför vidlyftig finans- och stimulanspolitik bör det i lag fastslås att utgiftstaket för innevarande år endast får höjas om synnerliga skäl föreligger.

Steg måste tas för att upprätthålla ordning och reda i budgetprocessen. Ett litet land i en osäker värld måste kunna klara av värre påfrestningar och en serie av kriser.

Emil Källström (C)

Lars Thomsson (C)